

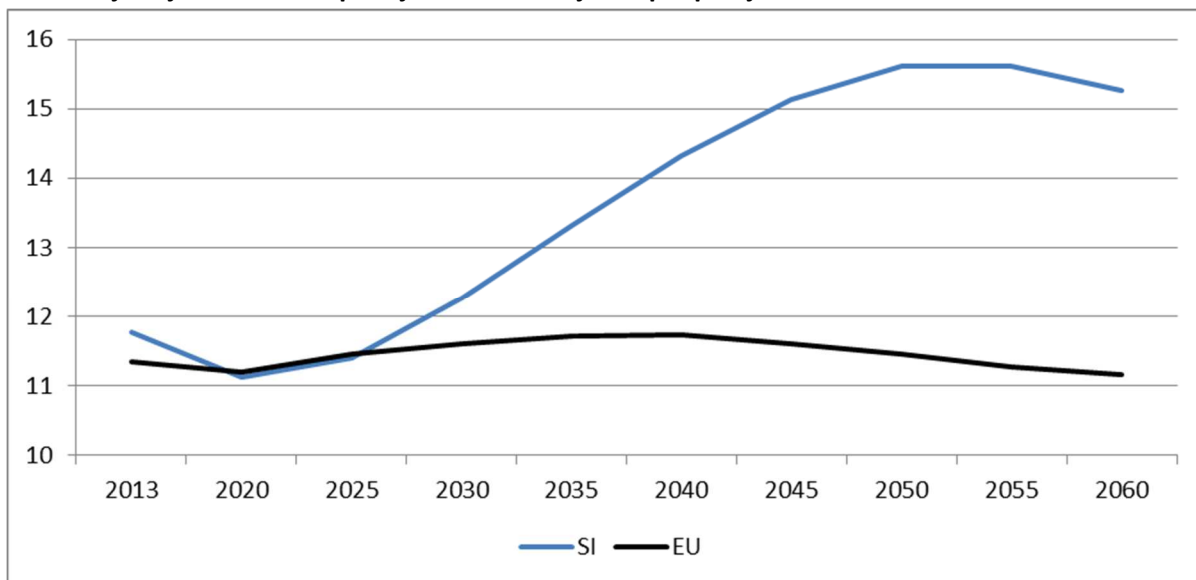

KLJUČNE UGOTOVITVE BELE KNJIGE O POKOJNINAH

1. DOLGOROČNA VZDRŽNOST JAVNIH FINANC

Demografske projekcije in z njimi povezani izzivi predstavljajo ključni element nadaljnega razvoja in dolgoročne finančne vzdržnosti. Število starejših se bo glede na delovno sposobne do leta 2060 več kot podvojilo, prav tako se bo povečalo število najstarejših prebivalcev. Projekcije izdatkov, povezanih s staranjem, za obdobje do leta 2060 kažejo, da bi se ob osnovnem scenariju izdatki za staranje v Sloveniji povečali iz sedanjih 24,7 % na 31,5 % BDP, izdatki za pokojne pa iz 11,8 % na 15,3% BDP, kar je največ med vsemi državami EU-28. Tudi po višini izdatkov v deležu BDP bi bila Slovenija v letu 2060 v samem vrhu. V strukturi izdatkov, povezanih s staranjem, predstavljajo največji delež izdatki, povezani s pokojninskim sistemom.¹

Graf: Projekcija izdatkov za pokojnine v Sloveniji in v povprečju EU v % BDP

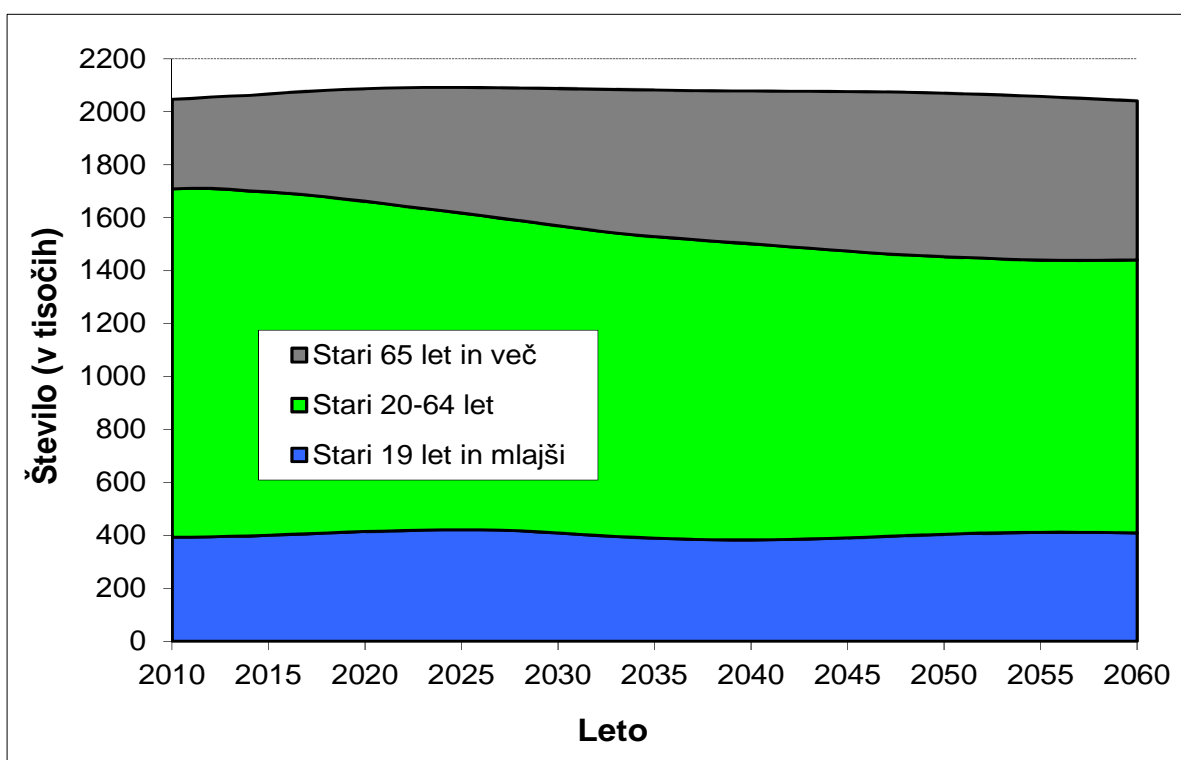
Vir: EK, AWG Poročilo o staranju 2015.

¹ MF (2015). Delovna skupina za usklajevanje priprave projekcij javnih izdatkov, ki so posledica staranja prebivalstva. Poročilo o staranju 2015 – povzetek.

Zagotavljanje javnofinančne vzdržnosti je primarni cilj fiskalne politike. Obvladovanje gibanja dolga sektorja države in dolgoročnih javnofinančnih pritiskov zaradi izdatkov, povezanih s staranjem, predstavljata pomemben izziv za zagotavljanje dolgoročne stabilnosti.

Kot je razvidno iz spodnje slike se bo po projekcijah Evropske komisije v slovenskem prebivalstvu delež starejših od 65 let iz 17,3% v letu 2013 do leta 2060 povečal na 29,4%.

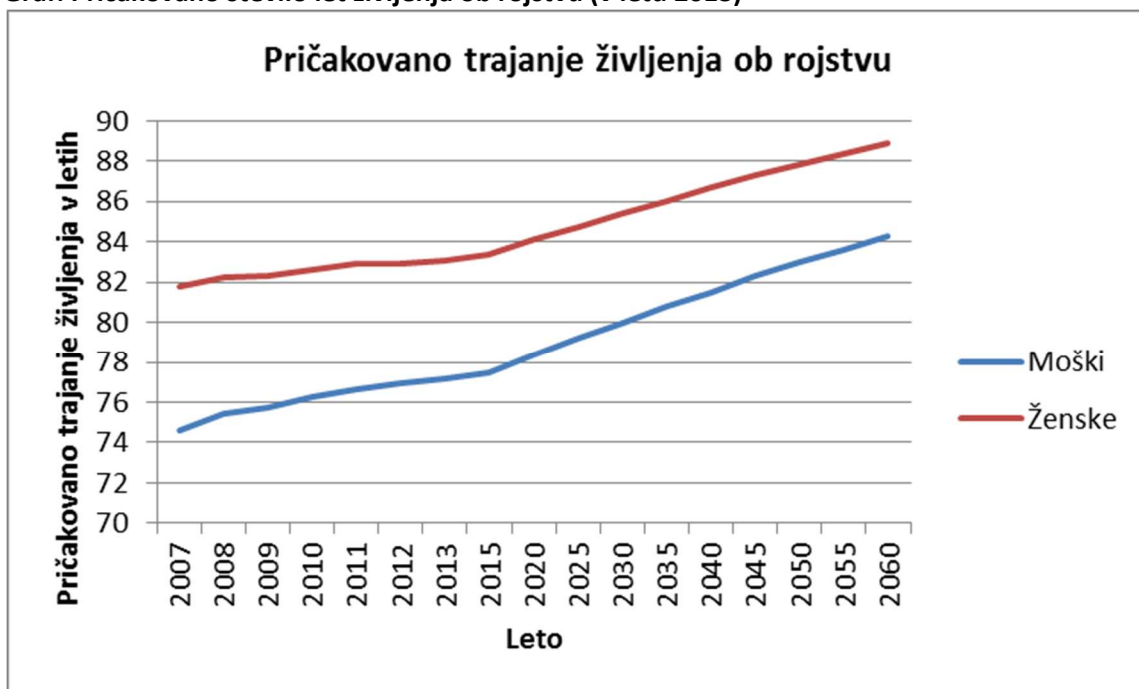
Graf: Projekcije števila in strukture prebivalstva

(Vir: Eurostat, 2014, EUROPOP2013; lastni izračuni IER)

Na takšno povečanje starejšega prebivalstva bo vplivalo predvsem podaljševanje življenja trenutnih in bodočih generacij. Iz projekcij lahko tako ugotovimo, da se bo do leta 2060 pričakovano število let življenja ob rojstvu v primerjavi z letom 2007 podaljšalo za nekaj več kot 7 let (na 82 let starosti za moške in na 89 let za ženske).

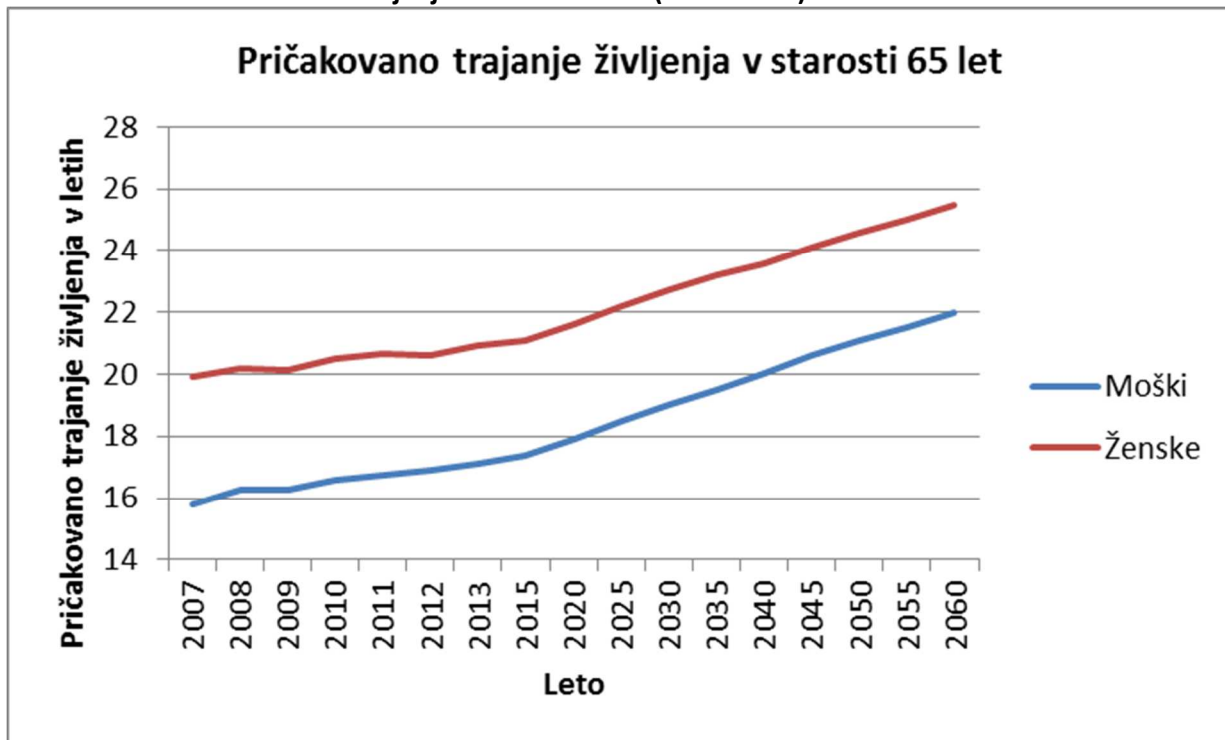
Graf: Pričakovano število let življenja ob rojstvu (v letu 2013)

(Vir: Statistični urad RS; Evropska komisija, 2014.)

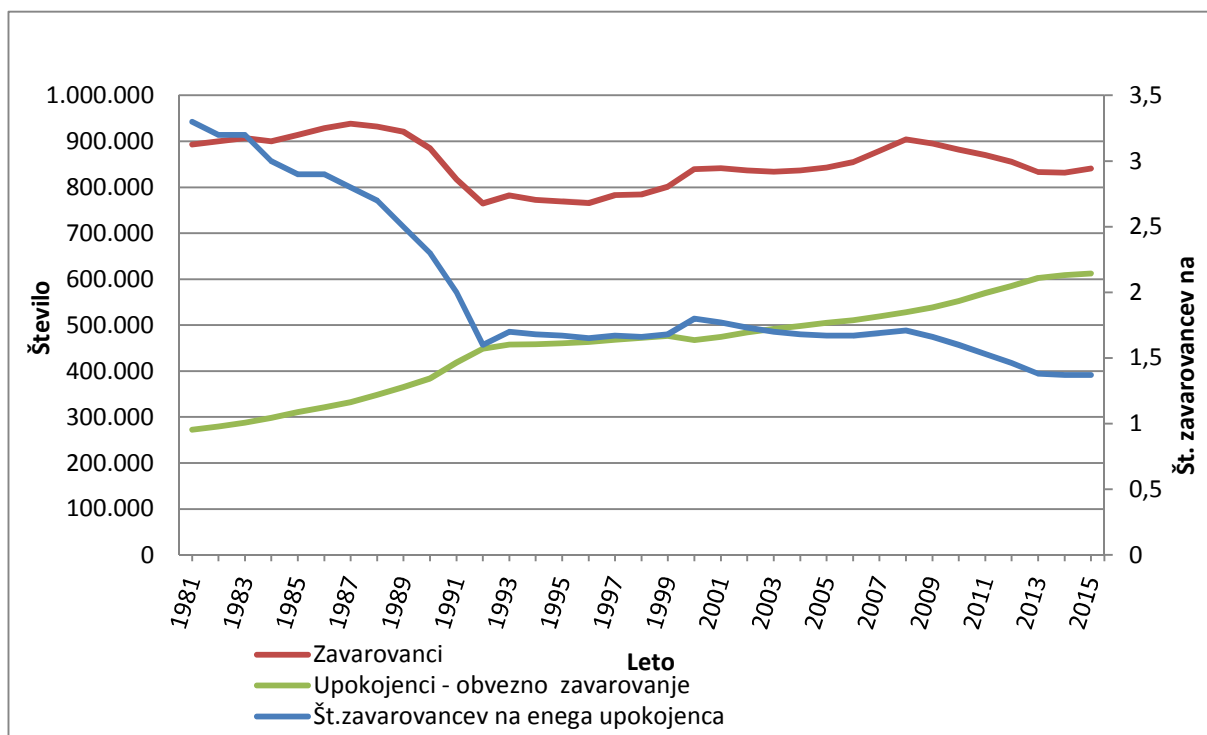
Prav tako je mogoče pričakovati podaljševanje števila let življenja v starosti 65 let. V primerjavi z letom 2007 se bo število let življenja v upokojitvi (po starosti 65 let) podaljšalo za okoli 6 let (za moške iz 16 let na 22 let in za ženske iz 20 let na skoraj 26 let).

Graf: Pričakovano število let življenja v starosti 65 let (v letu 2013)

(Vir: Statistični urad RS; Evropska komisija, 2014)

Graf: Gibanje števila zavarovancev in števila upokojencev ter razmerje med zavarovanci in upokojenci (1981 – 2015)

Vir: Letna poročila ZPIZ 1995 – 2013 (feb. 1996 – 2015)

Zgoraj prikazani trend gibanja števila zavarovancev in števila upokojencev nakazuje na dejstvo, da so imele v zadnjem obdobju največji vpliv na poslabševanje razmerja med zavarovanci in upokojenci ravno razmere na trgu dela, kjer je zaradi finančno gospodarske krize veliko ljudi iskalo izhod in socialno ter materialno varnost preko uveljavljanja pravic iz obveznega pokojninskega in invalidskega zavarovanja. Vedno manjše število mladih zavarovancev, napoved pokojninske reforme (kar dvakrat v obdobju štirih let) in ukrepi za zmanjševanje zaposlenih v javnem sektorju preko odpovedi pogodbe o zaposlitvi tistim zaposlenim, ki izpolnjujejo pogoje za upokojitev, je povzročilo, da je razmerje med zavarovanci in upokojenci v letu 2014 padlo na najnižjo raven do sedaj, in sicer na 1,37.

Tabela: Razmerje med zavarovanci in prejemniki pokojnin po posameznih letih

Leto	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Razmerje	1,8	1,77	1,73	1,7	1,68	1,67	1,67	1,69	1,71	1,66	1,6	1,53	1,46	1,38	1,37	1,37

Vir: Mesečni statistični pregled, januar 2016, Zavod za pokojninsko in invalidsko zavarovanje Slovenije

Vendar pa je potrebno poudariti, da se je glede na podatke Zavoda za pokojninsko in invalidsko zavarovanje Slovenije v letu 2015 trend zniževanja razmerja med številom zavarovancev in upokojenecv iz obveznega zavarovanja prvič po šestih letih zaustavil. Razmerje je namreč ostalo na enaki ravni kot v letu 2014, saj podatki za leto 2015 kažejo na enako razmerje v višini 1,37 zavarovanca na enega upokojenca (840.588 zavarovancev / 612.018 upokojenecv).

2. UKREPI ZA DOLGOROČNO VZDRŽNOST POKOJNINSKEGA SISTEMA IN USTREZNE DOHODKE V STAROSTI

Dolgoročne projekcije odhodkov za pokojnine kažejo, da bo pokojninska blagajna vzdržna vsaj še do leta 2022/2023. Pokojninska reforma iz 2013 še naprej kaže pozitivne učinke. Kljub temu pa je potrebno pravočasno sprejeti zakonske podlage, ki bodo z namenom zagotavljanja dolgoročne vzdržnosti pokojninskega sistema in ustreznih pokojnin omogočile implementacijo novih ukrepov po izteku prehodnih obdobj.

V Beli knjigi so zelo podrobno obravnavani tako temeljna načela pokojninskega in invalidskega zavarovanja kot tudi nabor možnih ukrepov, podprtih z izračuni in simulacijami učinkov, ki bi lahko zagotovili dolgoročno javnofinančno vzdržnost pokojninskega sistema in ustrezne dohodke v starosti tudi po izteku prehodnega obdobja iz reforme 2013.

2.1. ZAVAROVANCI

V okviru ureditve zavarovancev in osnov za plačilo prispevkov je potrebno:

- proučiti ureditev zavarovalnih podlag z vidika načela vsako delo šteje – npr. vključitev na podlagi kateregakoli dohodka od dela,
- omejitev plačevanja pavšalnih prispevkov za posebne primere zavarovanja,
- izenačitev različnih oblik dela z vidika obremenitve dela,
- dvig najnižje zavarovalne osnove,
- izenačitev najnižje predpisane osnove za vse zavarovance,
- znižanje višine prispevne stopnje za pokojninsko in invalidsko zavarovanje oziroma določitev razmerja med najnižjo in najvišjo pokojninsko osnovo,
- iskanje novih virov plačevanja prispevkov zunaj dohodkov iz dela.

Predlog ukrepa: Spremembe sistema prednostnega vrstnega reda zavarovanja, predvsem razširitev možnosti sočasnih zavarovanj na podlagi vseh sočasno obstoječih pravnih razmerij. Razširitev zavarovalnih osnov, od katerih se plačujejo prispevki. Uvedba posebnega namenskega davka na kapital, ki bi se preusmeril v prispevek države k financiranju pokojninske blagajne. Ukinitve posebnih olajšav, s katerimi se posameznikom omogoča zniževanje osnov za plačilo prispevkov. Zvišanje najnižje osnove za obračun prispevkov.

Predlog ukrepa: Ob zagotovitvi novih virov financiranja pokojninske blagajne preučiti možnost znižanja prispevne stopnje zavarovanca. Zvišanje razmerja med najnižjo in najvišjo pokojninsko osnovo (med vrednostjo najnižje in najvišje povprečne točke) na 1:5.

Predlog za razpravo: Vpeljava načela »vsako delo šteje« v popolni meri – od vsakega dohodka se plačujejo prispevki in se upoštevajo pri izračunu višine pokojnine. Določitev novega zneska najnižje osnove za obračun prispevkov. Poenotiti zavarovalne podlage ter uvesti enako obravnavo dohodkov iz dela ne glede na pravno razmerje, ki je podlaga za prejete dohodke.

2.2. NEPLAČANI PRISPEVKI

Pregled trenutne ureditve neplačanih prispevkov ter posledic tega neplačila pokaže, da je za obstoječe stanje več razlogov:

- kompleksnost pravne ureditve tako zavarovalnih podlag kot tudi zavarovalnih osnov ter raznih oprostitev plačil prispevkov,
- obseg nadzora nad kršitelji tako s strani FURS kot Inšpektorata RS za delo (v nadaljevanju: IRSD) v povezavi z velikim številom kršiteljev,
- zakonodaja na področju ustanavljanja in izbrisa poslovnih subjektov ter na področju insolvenčnih postopkov,
- sankcioniranje hudih kršitev pravic delavcev v vidika kazenske zakonodaje.

Predlog ukrepa: Država mora poskrbeti za učinkovito opravljanje nadzora nad plačevanjem prispevkov ter ustreznim sankcioniranjem kršiteljev.

2.3. DVOJNI STATUS

Ob upoštevanju trenutne ureditve menimo, da je ureditev, po kateri je možnost ohranjanja statusa zavarovanca ob hkratnem statusu upokojenca, ki je enaka za vse zavarovalne podlage, primerna in z vidika pokojninskega in invalidskega zavarovanja tudi pravična. Zavarovanci so namreč v sistemu zavarovani za enak obseg pravic, zaradi česar jih zgolj iz razloga različnih vključitev v zavarovanje ni primerno obravnavati neenako.

Predlog ukrepa: Ureditev dvojnega statusa upokojenec na način, da se jim omogoči opravljanje dela po upokojitvi in hkratno prejemanje polne pokojnine, ko izpolnijo »polno« upokojitveno starost in ob pogoju, da plačujejo polne prispevke.

Predlog za razpravo: Pravico do dvojnega statusa imajo tudi posamezniki, ki se upokojijo pred »polno upokojitveno starostjo«, vendar pa se jim pokojnina izplačuje v celoti le, če ne presežejo določenega mejnega zneska.

2.4. POENOTENJE POSAMEZNIH OBLIK OBDOBIJ (različne dobe v pokojninskem zavarovanju)

Zadnja reforma pokojninskega in invalidskega zavarovanja iz leta 2012 je z uvedbo pokojninske dobe brez dokupa povzročila veliko nejasnosti z vidika uveljavljanja pravic, predvsem s strani zavarovancev, saj le-ti niso poznali same vsebine te dobe in razlikovanja med omenjeno dobo ter »delovno dobo« po starem sistemu (ZPIZ-1). Prav tako veliko število dob in opredelitev, ki se med seboj razlikujejo le po posameznih detajlih, vnaša določeno nejasnost v sistem in povzroča težave tako pri izvajanju kot tudi pri uveljavljanju pravic s strani posameznih zavarovancev.

Z namenom poenostavitve sistema bi bilo z namenom večje preglednosti sistema in poenostavitve pri določanju upokojitvenih pogojev smiselno premisliti o poenotanju posameznih oblik obdobj ter združitvi posameznih oblik dob. Tako bi za uveljavitev posameznih pravic veljalo načelo »plačanih prispevkov«, kar bi dejansko pomenilo, da bi se pogoji vezali na zavarovalno dobo, za katero so bili plačani prispevki. V tem pogledu bi tako od zgoraj navedenih dob lahko združili pojme kot so: dokupljena doba, pokojninska doba, pokojninska doba brez dokupa, zavarovalna doba ter posebna doba, v okviru katere pa se upoštevajo tudi določena obdobja, ko prispevki niso bili plačani.

Predlog ukrepa: Poenostavitev sistema poimenovanja različnih obdobj zavarovanja ter poenotenje v termin »zavarovalna doba«.

2.5. STAROSTNA POKOJNINA IN PREDČASNA POKOJNINA

Primerjava s tujo pokojninsko zakonodajo kaže, da je postopno zviševanje upokojitvene starosti eden izmed ključnih elementov pri zagotavljanju vzdržnosti pokojninskega sistema. Hkrati z navedenim pa podaljševanje delovne aktivnosti vpliva tudi na višanje pravic iz pokojninskega zavarovanja. Pri nadaljnji reformi pokojninskega zavarovanja je nujno potrebno upoštevati tudi dva bistvena elementa sprememb, in sicer načelo medgeneracijske solidarnosti in načelo medgeneracijske pravičnosti ter enakosti.

Z namenom sledenja demografskim trendom, ki jim bomo priča v prihodnosti in s ciljem zagotavljanja finančne vzdržnosti sistema so bili pri simulacijah izračunov uporabljeni naslednji upokojitveni pogoji:

1) Prva varianta (ABC)

- A. upokojitvena starost 63 let in 42 let zavarovalne dobe – prehodno obdobje za starost iz 60 let na 63 let je 3 mesece na koledarsko leto, prehodno obdobje za zavarovalno dobo iz 40 let na 42 let je 2 meseca na koledarsko leto
- B. upokojitvena starost 65 let in 35 let zavarovalne dobe – prehodno obdobje za zavarovalno dobo iz 15 let na 35 let je 1 leto na koledarsko leto
- C. upokojitvena starost 67 let in 15 let zavarovalne dobe – prehodno obdobje za starost iz 65 let na 67 let je 2 meseca na koledarsko leto

2) Druga varianta (65_45_67_15_33)

- A. upokojitvena starost 65 let in 45 let zavarovalne dobe – prehodno obdobje za starost iz 60 let na 65 let je 3 mesece na koledarsko leto, prehodno obdobje za zavarovalno dobo iz 40 let na 45 let je 3 mesece na koledarsko leto
- B. upokojitvena starost 67 let in 15 let zavarovalne dobe – prehodno obdobje za starost iz 65 let na 67 let je 3 mesece na koledarsko leto

3) Tretja varianta (65_45_67_15_34)

- A. upokojitvena starost 65 let in 45 let zavarovalne dobe – prehodno obdobje za starost iz 60 let na 65 let je 3 mesece na koledarsko leto, prehodno obdobje za zavarovalno dobo iz 40 let na 45 let je 4 mesece na koledarsko leto
- B. upokojitvena starost 67 let in 15 let zavarovalne dobe – prehodno obdobje za starost iz 65 let na 67 let je 3 mesece na koledarsko leto

4) Četrta varianta (63_45_65_40_67_15_44)

- A. upokojitvena starost 63 let in 45 let zavarovalne dobe – prehodno obdobje za starost iz 60 let na 63 let je 4 mesece na koledarsko leto, prehodno obdobje za zavarovalno dobo iz 40 let na 45 let je 4 meseca na koledarsko leto
- B. upokojitvena starost 65 let in 40 let zavarovalne dobe – prehodno obdobje za zavarovalno dobo iz 15 let na 40 let je 1 leto na koledarsko leto
- C. upokojitvena starost 67 let in 15 let zavarovalne dobe – prehodno obdobje za starost iz 65 let na 67 let je 4 mesece na koledarsko leto

Predlog ukrepa: Postopen dvig upokojitvenih pogojev, in sicer tako starosti kot tudi zavarovalne dobe. Starostno upokojitev se izjemoma omogoči pri nižji starosti ob pogoju višje dopolnjene zavarovalne dobe.

Predlog za razpravo: Temeljni upokojitveni pogoj pri starosti 67 let z dopolnjenimi 15 leti zavarovalne dobe. Določitev zahtevane zavarovalne dobe ob nižjem starostnem pogoju (npr. dopolnitev 35 let, 42 let ali 45 let zavarovalne dobe). Črtanje pravice do predčasne pokojnine. Vpeljava posebnega mehanizma avtomatične prilagoditve zakonsko določene upokojitvene starosti bodočim demografskim trendom.

2.6. ODMERA POKOJNINE

Z vidika pravičnosti sistema in višine pravic element razlikovanja med moškimi in ženskami pri odmeri pokojnine gotovo predstavlja odstop od temeljnega načela solidarnosti, saj presega višino pravic, ki bi posamezniku šle na podlagi vplačanih prispevkov. Vsekakor pa predstavlja močan element redistribucije znotraj sistema, s katerim pa se v določeni meri zagotavlja tudi načelo pravne države in sorazmernosti posega v pričakovana upravičenja, saj višji odmerni odstotki za ženske temeljijo na pravicah, podeljenih v preteklih zakonih. Kljub navedenemu pa bo vprašanje višine pokojnin žensk, tako z vidika enakopravne obravnave kot tudi z vidika upoštevanja načela solidarnosti in (pre)močnega načela redistribucije, predstavljalo pomembno temo za razpravo pri morebitnih naslednjih spremembah.

Temeljno vprašanje, ki ga je potrebno razrešiti v povezavi z odmero pravic se najprej nanaša na izenačitev načina odmere za moške in za ženske.

Pri načinu odmere pokojnine je potrebno nadalje opredeliti tri temeljne elemente:

- 1.) način določitve pokojninske osnove,
- 2.) način valorizacije preteklih dohodkov in
- 3.) način oziroma višino odmere.

Odgovori na zgoraj postavljena vprašanja so v prvi vrsti povezani z mehanizmom, ki bo uporabljen v okviru same pokojninske sheme, t.j. ali se bo še nadalje uporabljal veljavni mehanizem določanja osnov in odmera na podlagi določenih odmernih odstotkov ali pa bo zagotovljen prehod na točkovni sistem, ki matematično gledano predstavlja transparentnejši način določanja višine pokojnine. Potrebno pa je poudariti, da bi s prilagoditvijo posameznih elementov lahko dosegli enake učinke, ne glede na to, kateri mehanizem odmere bi uporabili.

Kot že povedano, bi z vpeljavo točkovnega sistema na enostavnejši, predvsem pa na bolj jasen način dosegli večjo povezanost med vplačanimi prispevki in višino pokojnine, vendar pa bi bilo v tem primeru potrebno določiti prehodno obdobje, v okviru katerega bi veljavni sistem v čim večji meri približali točkovnemu sistemu in s tem omogočili bolj gladek prehod na spremenjeni mehanizem odmere pravic.

Predlog ukrepa: Izenačitev načina odmere za moške in ženske ter vpeljavo točkovnega sistema.

Predlog za razpravo: Določitev prehodnega obdobja za izenačitev pogojev in vpeljavo točkovnega sistema.

2.6.1. Določitev pokojninske osnove

Zaradi zagotavljanja večje povezanosti med višino vplačanih prispevkov in višino pokojnine bi bilo potrebno kot osnovo za izračun pokojnine vzeti vseživljenjski zaslužek. To dejansko pomeni, da bi se v pokojninsko osnovo upoštevali vsi dohodki, na podlagi katerih je bila oseba zavarovana in od katerih so bili plačani prispevki. S tem načinom bi bilo v celoti realizirano načelo »vsako delo šteje«, in sicer tudi z vidika zavarovanca, ki je v svojem aktivnem obdobju plačeval prispevke od vseh oblik dela.

Eden od predlogov je, da bi se lahko za izračun osnove v prehodnem obdobju uporabilo najugodnejše zaporedje 34 let ustreznega dohodka, od katerega so plačani prispevki, pri čemer bi bil zagotovljen prehod iz trenutno veljavnih 24 let na 34 let (obdobje bi se podaljševalo za 1 leto v vsakem koledarskem letu). Prehodno obdobje bi omogočilo tudi prilagoditev odmernih odstotkov, po desetih letih pa tudi celovito vpeljavo točkovnega sistema, pri katerem pa bi se upošteval celoten dohodek, od katerega so bili plačani prispevki.

Predlog ukrepa: Podaljšanje pokojninske osnove za izračun višine pokojnine na 34 zaporednih najugodnejših let. Točkovni sistem upošteva celotno obdobje.

Predlog za razpravo: Izvzem določenih neugodnih let (najnižjih točk) iz izračuna pokojninske osnove (povprečne točke) ter uvedba bruto/neto sistema pokojnin.

2.6.2. Vpeljava točkovnega sistema ter način oziroma višina odmere

Zaradi načela pravne države je potrebno pri spremembi odmere pokojnine na podlagi dopolnjene pokojninske dobe izhajati iz obstoječega stanja, ki že predvideva določeno prehodno obdobje in varstvo ranljivejše kategorije zavarovancev - žensk. Kljub navedenemu pa je potrebno sprejeti ukrepe, ki bodo skladno z načelom enakopravnosti ter s sodbami Sodišča EU zagotavljali enak način odmere, ki bo ženskam in moškim z enako dopolnjeno dobo in ob enako dopoljnjeni upokojitveni starosti zagotavljal enako višino pokojnine.

Točkovni sistem predstavlja transparentnejši način odmere pokojnine, saj le-ta vsakemu zavarovancu v vsakem trenutku omogoča vpogled v pričakovano višino pokojnine. Z vpeljavo

točkovnega sistema bi zavarovancem približali pokojninski sistem, na ta način pa bi bili zavarovanci tudi veliko bolj motivirani k participaciji v samem sistemu. Preglednejši sistem namreč povečuje zaupanje v delovanje le-tega in zagotavlja, da tudi mlajše generacije participirajo v okviru medgeneracijske solidarnosti.

Točkovni sistem običajno meri individualne dohodke v razmerju do povprečnega dohodka širšega gospodarstva, glede na ugotovljeno razmerje pa se določi število točk za vsako posamezno obdobje vplačanih prispevkov. Sistem sicer še vedno temelji na dokladnem principu, vendar se posebej evidentirajo tudi vplačani prispevki, zagotavlja pa pokojnine, katerih višina je odvisna od višine dohodkov in dolžine obdobja zavarovanja.

Predlog ukrepa: Postopna vpeljava točkovnega sistema. Določitev najnižje vrednosti povprečne točke v višini 0,75 ter najvišje vrednosti povprečne točke v višini 3,75. Povečanje razmerja med najnižjo in najvišjo odmero na 1:5. Določitev minimalne pokojnine v nominalnem znesku.

Predlog za razpravo: Določitev višine najnižje in najvišje povprečne točke ter razmerja med najnižjo in najvišjo odmero glede na vzpostavljena temeljna načela (solidarnosti, redistribucije). Določitev socialno varstvene kategorije (minimalna pokojnina).

2.6.3. Bonusi/malusi

Z reformo pokojninskega sistema bi se poseglo tako v redefinicijo upokojitvenih pogojev kakor tudi v sam sistem odmere, zato bi bilo smiselno, da bi spremembe različnih oblik spodbud sledile spremembam, ki bodo implementirane.

Predlog ukrepa: V predlaganem sistemu zaradi črtanja pravice do predčasnega upokojevanja tudi ni sistema malusov. Višina bonusov za delo po dopolnitvi 40 let zavarovalne dobe. Bonusi se določijo na aktuarsko nevtralen način.

Predlog za razpravo: V primeru, da sistem še naprej obdrži pravico do predčasne pokojnine, je potrebno določiti višino znižanja (malusi) pokojnine ob predčasni upokojitvi. Ob aktuarsko nevtralnih bonusih bi bilo smiselno premisliti tudi o aktuarsko nevtralnem znižanju.

2.7. VDOVSKA IN DRUŽINSKA POKOJNINA

Ob modernizaciji pokojninskega sistema, ki bi sledil temeljnim načelom in namenu zagotavljanja pravic tudi v primeru smrti ter hkrati z omenjenim zasledoval cilj transparentnosti delovanja celotnega sistema je potrebno preučiti vprašanja:

- o morebitni prilagoditvi zahtevane starosti za pridobitev pravice do vdovske pokojnine s starostjo, ki je zahtevana za pridobitev pravice do starostne pokojnine ter
- o smiselnosti ohranitve pravice do dela vdovske pokojnine.

Predlog ukrepa: Črta se pravica do dela vdovske pokojnine. Starostni pogoji za pridobitev vdovske pokojnine se na novo prilagodijo zvišanju upokojitvene starosti.

2.8. LETNI DODATEK

Razmisliti je potrebno o morebitnem preoblikovanju instituta letnega dodatka v smislu, da bi sredstva, namenjena izplačilu le-tega, postala bodisi del pokojnine bodisi pa bi njegovo izplačevanje omejili le na izplačevanje upravičencem z nižjimi pokojninami, pri čemer bi bilo potrebno določiti najvišji znesek pokojnine, ob kateri je oseba upravičena tudi do izplačila letnega dodatka. Ob navedenem pa je potrebno pojasniti, da glede na svoj zgodovinski izvor pravico do letnega dodatka težko opredelimo kot pravico iz zavarovanja (oziroma pravico, za katero so bili plačani prispevki), kar še toliko bolj nakazuje na dejstvo, da bi njen nadaljnji razvoj moral iti v smeri socialno varstvene funkcije znotraj sistema.

Predlog ukrepa: Pravica do letnega dodatka se izloči iz sistema pokojninskega in invalidskega zavarovanja.

Predlog za razpravo: Del sredstev, namenjenih za izplačilo letnega dodatka, se uporabi za varstvo posameznikov z najnižjimi pokojninami ali za dolgotrajno oskrbo.

2.9. USKLAJEVANJE POKOJNIN

Usklajevanje pokojnin je eden izmed bistvenih načinov varovanja višine pravice in s tem zagotavljanja socialne varnosti upokojencev (oziroma preprečevanja erozije višine pravic v letih po upokojitvi). Usklajevanje pokojnine je tudi eden izmed parametrov pokojninskega sistema, kjer velikokrat prevladujejo interesi posameznih skupin, predvsem interesi starejše populacije, zato je ravno ta parameter predmet številnih sprememb.

Predlog ukrepa: Višina usklajevanj se določi različno v treh obdobjih. Pokojnine se v prehodnem obdobju prvih deset let usklajujejo v višini 60% rasti povprečne plače v RS in 40 % rasti cen življenjskih stroškov. V drugem desetletju po reformi se usklajujejo v višini 30% rasti povprečne plače v RS in 70 % rasti cen življenjskih stroškov. Po preteku prehodnega obdobja se pokojnine usklajujejo v višini rasti cen življenjskih stroškov.

Predlog za razpravo: Določitev prehodnega obdobja, v katerem se postopno prilagaja način usklajevanja pokojnin bodočih upokojencev.

3. INVALIDSKO ZAVAROVANJE

3.1 DEFINICIJA INVALIDNOSTI, KOT PODLAGA ZA PRIDOBITEV PRAVIC IZ INVALIDSKEGA ZAVAROVANJA

Pravice iz invalidskega zavarovanja so vezane na obstoj invalidnosti, katere vsebino določa vsakokratni zakon, ki ureja pokojninsko in invalidsko zavarovanje.

V prihodnjem sistemu invalidskega zavarovanja bi bilo smiselno na novo urediti definicijo invalidnosti tako, da bi se invalidnost pri izgubi ali zmanjšanju delovne zmožnosti ugotavljala in ocenjevala glede na opravljanje poklica. Tako bi bilo smiselno na novo opredeliti svoj poklic, ki bi vključeval delo, ki ga je oseba opravljala pred nastankom invalidnosti in vsa dela, ki bi ustrezala vrsti izobrazbe in največ eno raven nižji izobrazbi osebe.

Predlog ukrepa: Sprememba definicije invalidnosti na način, da bi se invalidnost pri izgubi ali zmanjšanju delovne zmožnosti ugotavljala in ocenjevala tudi v praksi glede na opravljanje poklica, ki ga je oseba opravljala pred nastankom invalidnosti in glede na vsa dela, ki bi ustrezala vrsti izobrazbe in največ eno raven nižji izobrazbi osebe. Poenostavilo bi se razvrščanje v kategorije invalidnosti, saj novi sistem ne bi poznal več III. kategorije invalidnosti. Vsi zavarovanci, ki bi lahko delali v svojem poklicu s polnim ali krajšim delovnim časom, vendar pa ne bi bili več zmožni za delo, na katerem so delali pred nastankom invalidnosti, pa bi imeli pravico do poklicne rehabilitacije.

3.2 POSTOPEK UVELJAVLJANJA PRAVIC IZ INVALIDSKEGA ZAVAROVANJA

V Sloveniji je področje socialne varnosti urejeno na različnih temeljih, pri čemer se nekateri riziki zagotavljajo v okviru socialnih zavarovanj, spet drugi pa v okviru socialnega varstva. Funkcija vseh teh zavarovanj in varstva je zagotavljanje varnosti posameznikov v primeru nastopa določenega rizika oziroma v primeru nastopa socialne stiske.

Ob dejstvu, da je že v trenutnem sistemu invalidskega zavarovanja več kot 90% zadev na prvi stopnji rešenih na način, kot ga predlagajo izvedenci zdravniki posamezniki oziroma predsedniki senata, bi bilo iz razlogov ekonomičnosti smiselno, da podaja izvedenska mnenja na prvi stopnji samostojno izvedenec zdravnik.

Predlog ukrepa: Uvedba enotnega izvedenskega organa na področju uveljavljanja pravic iz socialnih zavarovanj. Na prvi stopnji poda izvedensko mnenje zdravnik posameznik.

3.3. PRAVICE IZ INVALIDSKEGA ZAVAROVANJA

Invalidska pokojnina

Predlog ukrepa: Pravica do invalidske pokojnine mora biti skrajni ukrep invalidskega zavarovanja, ki sledi prilagoditvam definicije invalidnosti, poleg tega pa se omogoči invalidska pokojnina dolgotrajno brezposelnim prejemnikom nadomestil iz invalidskega zavarovanja.

Poklicna rehabilitacija

Navkljub vsem spremembam, ki jih je uvedla zakonodaja, praksa kaže, da ureditev poklicne rehabilitacije ni ustrezna, saj ni dosegla zastavljenega cilja, torej večjega zanimanja za poklicno rehabilitacijo in večjega uveljavljanja te pravice, na podlagi česar bi tudi v praksi zaživila kot temeljna pravica iz invalidskega zavarovanja.

Pravica do poklicne rehabilitacije mora v prihodnjem sistemu tudi z vidika izvajanja postati temeljna pravica iz invalidskega zavarovanja in mora imeti prednost pred drugimi pravicami. V okviru invalidskega zavarovanja in v primeru izgube delovne zmožnosti mora biti pravica do invalidske pokojnine skrajni ukrep. Država mora imeti interes, da zavarovanca ponovno vključi v zavarovanje, in sicer takoj, ko ga usposobi za drugo delo, ki ga bo lahko opravljal glede na njegovo preostalo delovno zmožnost in pri katerem ne bo prišlo do poslabšanja invalidnosti. Primarno se morajo zavarovancem zagotavljati krajše oblike poklicne rehabilitacije in usposabljanja, in sicer za tista dela in poklice, v katerih na trgu dela obstaja potreba po delavcih, s čimer bo povečana tudi njihova zaposljivost.

Predlog ukrepa: Pravica do poklicne rehabilitacije mora v prihodnjem sistemu tudi z vidika izvajanja postati temeljna pravica iz invalidskega zavarovanja. Nova ureditev mora temeljiti na krajših načinih usposabljanja ter na večji povezanosti z deficitarnimi poklici na trgu dela. Poklicna rehabilitacija nadomesti sedanjo III. kategorijo invalidnosti za delo s polnim delovnim časom.

Nadomestila iz invalidskega zavarovanja

Predlog ukrepa: V prihodnjem sistemu invalidskega zavarovanja bi se lahko uvedla možnost invalidske upokojitve za tiste prejemnike nadomestil iz invalidskega zavarovanja, ki to nadomestilo prejemajo dlje časa, hkrati pa se vodijo v posebni evidenci ZRSZ kot nezaposljive osebe. Ravno tako bi bilo smiselno opraviti prevedbo nadomestil, priznanih po ZPIZ/92, ZPIZ-1 in ZPIZ-2.

3.4. DIFERENCIRANA PRISPEVNA STOPNJA

Za vzpostavitev sistema diferencirane prispevne stopnje bo na podlagi ustreznih analiz treba vzpostaviti nov sistem priznavanja poklicnih bolezni s seznamom poklicnih bolezni, opredelitvijo del, na katerih se pojavljajo, določiti pogoje, ob katerih se štejejo za poklicne bolezni ter postopek določanja poklicnih bolezni ter ustrezno spremljati poškodbe pri delu ter poklicne bolezni, nastale po spremembi te zakonodaje.

4. DODATNO POKOJNINSKO ZAVAROVANJE

Dodatno pokojninsko zavarovanje je bilo ob sprejemu ZPIZ-2 deležno celovite prenove, ki pa se zaradi prehodnih obdobj v praksi uveljavlja šele sedaj.

Z ureditvijo dodatnega pokojninskega zavarovanja v posebnem zakonu bi se močno povečala možnost fleksibilnejšega spreminjanja tega področja, ki bi lažje sledila potrebam, ugotovljenim v praksi. ZPIZ-2 se pri urejanju dodatnega pokojninskega zavarovanja na kar nekaj področjih sklicuje na ureditev v drugih zakonih, kar ne prispeva k jasni in transparentni ureditvi tega področja. Smiselno bi bilo, da bi se v posebnem zakonu, ki bi urejal področje dodatnega pokojninskega zavarovanja, uredili vsi instituti dodatnega zavarovanja, razen tistih, kjer je zaradi enotnega urejanja smiselna ureditev na enem mestu (npr. skrbniške storitve).

Predlog ukrepa: Dodatno pokojninsko zavarovanje se uredi v posebnem zakonu, vendar mora še vedno ostati del celotnega pokojninskega sistema in se obravnavati skupaj z obveznim pokojninskim in invalidskim zavarovanjem.

4.1. Ustreznost upravljavcev, nadzora in samega produkta

Pri nadaljnjem razvoju dodatnega pokojninskega zavarovanja bo potrebno preučiti možnost vključitve drugih tveganj, kot so dolgoživost, invalidnost, smrt in brezposelnost v zvezi z zavarovanjem za dodatno predčasno pokojnino. Ob tem bi bilo smiselno dopustiti možnost vključitve dodatnih zavarovalnih kritij, ki bi povečevala socialno varnost tako v obdobju varčevanja (npr. invalidska pokojnina) kakor tudi v obdobju izplačevanja (npr. vdovska pokojnina).

4.2. Oblike spodbujanja

Koriščenje privarčevanih sredstev v skladu z namenom dodatnega pokojninskega zavarovanja (da se zavarovancu zagotovi dodaten stalen prihodek v starosti) se spodbuja z ugodnejšo davčno obravnavo dodatnih starostnih pokojnin (doživljenjskih pokojninskih rent). V skladu s trenutno davčno zakonodajo za dodatne starostne pokojnine velja, da se v davčno osnovo prejemnika všteva le 50 % izplačane pokojninske rente.

Predlog ukrepa: Ločitev davčnih olajšav za kolektivno in individualno zavarovanje. Uvedba sistema »*matching contribution*« z dodatnim prispevkom države za najranljivejše kategorije zavarovancev. Aktivnejši pristop države k ozaveščanju pomena dodatnega pokojninskega zavarovanja.

Predlog za razpravo: Določitev sistema spodbud za vključitev v to obliko zavarovanja na način, da na koncu vsakega koledarskega leta prispeva določen znesek dodatne premije namesto davčne olajšave.

4.3. Krepitev individualnega zavarovanja

Glede sistema dodatnega zavarovanja je potrebno opozoriti na zelo majhen delež individualnega dodatnega pokojninskega zavarovanja v Sloveniji, ki predstavlja okrog 5% vseh zavarovancev dodatnega pokojninskega zavarovanja. Na tem področju bi bilo smiselno razmisliti o spremembah v smeri uvedbe individualnega varčevanja (varčevalni računi III. pokojninskega stebra), ki bi zavarovancem omogočali večjo svobodo pri izbiri nalaganja sredstev. Zavarovanec bi se tako sam odločil kje in na kako tvegani način želi nalagati sredstva. Zavarovanci bi bili upravičeni do davčne olajšave, če bi se zbrana sredstva namenila za doživljenjsko pokojninsko rento.

4.4. Ukrepi države za promocijo in prepoznavnost II. pokojninskega stebra

Sistem dodatnega pokojninskega zavarovanja je potrebno narediti bolj prepoznaven, da bo posameznikom jasno, da gre pri določenem finančnem produktu za pokojninski sklad dodatnega pokojninskega zavarovanja, katerega namen je dolgotrajno varčevanje za dodaten prihodek v starosti. Za večjo prepoznavnost sistema dodatnega pokojninskega zavarovanja je potrebno del pozornosti, ki je namenjena I. pokojninskemu stebri, preusmeriti tudi na sistem dodatnega pokojninskega zavarovanja. Večja prepoznavnost sistema dodatnega pokojninskega zavarovanja se lahko doseže tudi z udarnimi spodbudami, ki bi bile značilne za to zavarovanje.

4.5. Kolektivno dodatno pokojninsko zavarovanje za javne uslužbence (KDPZJU)

Spremembe na področju KDPZJU bodo sledile razvoju prostovoljnega dodatnega pokojninskega zavarovanja, kateremu je le-to tudi najbolj podobno. Tako se tudi za KDPZJU predvideva uvedba naložbene politike življenjskega cikla v okviru krovnega pokojninskega sklada. Predlaga se krepitev KDPZJU predvsem na področju višine vplačil, ki je v zadnjih letih zelo nizka in ob nadaljevanju takšnih trendov v prihodnje ne bo več zagotavljala pravic v ustrezni višini.

4.6. Uvedba obveznega dodatnega pokojninskega zavarovanja

Kot drugi korak v razvoju dodatnega pokojninskega zavarovanja bi bilo smiselno pristopiti k preučitvi uvedbe obveznega II. pokojninskega stebra. Na ta način bi se zagotovila razpršitev tveganj med različne oblike zavarovanja, prav tako pa bi ta ukrep večjemu deležu prebivalstva zagotovil dodaten vir dohodka v starosti. V Sloveniji lahko kot primer za obvezno dodatno pokojninsko zavarovanje vzamemo KDPZJU, v katerega so že od leta 2003 vključeni vsi javni uslužbenci. Gre za zelo razširjeno obliko dodatnega pokojninskega zavarovanja, saj jo najdemo v številnih državah kot so Švedska, Nizozemska, Slovaška, Poljska, Madžarska, Estonija, Danska, itd.. Ključen problem pri tej obliki zavarovanja pa je vir sredstev za financiranje dodatnega pokojninskega zavarovanja, saj zniževanje prispevne stopnje v I. pokojninskem stebru povzroči tranzicijsko luknjo v tem sistemu, zviševanje prispevnih stopenj pa lahko vpliva na stroške dela in zniževanje konkurenčnosti.

Predlog ukrepa: Uvedba sistema, po katerem bi zavarovanec in delodajalec obvezno sofinancirala dodatno pokojninsko zavarovanje.

Obveznosti vključitve se določi na način:

- da se morajo v dodatno pokojninsko zavarovanje vključiti vsi zaposleni v določeni panogi, če je vzpostavitev kolektivnega dodatnega pokojninskega zavarovanja dogovorjena med socialnimi partnerji, ki v panogi pokrivajo določen delež zaposlenih (npr. več kot 60% ali 70%) ali
- da se morajo v dodatno pokojninsko zavarovanje vključiti vsi zaposleni, ki pa imajo možnost izstopa (*opt out*), če ne želijo sofinancirati dodatnega pokojninskega zavarovanja ali so starejši in dodatno pokojninsko zavarovanje zanje ni več smiselno.

5. SKUPNI UČINKI PREDLAGANIH UKREPOV

Cilj predlaganih sprememb pokojninskega sistema je zagotoviti ustrezen dohodek v starosti vsem generacijam upokojencev ter hkrati s tem zagotoviti ravnotežje med prihodki in odhodki pokojninske blagajne. Kot je bilo predstavljeno v okviru posameznih predlogov morajo ukrepi

za zagotovitev omenjenih ciljev potekati sočasno, saj vsak posamezen ukrep ne dosega želenega cilja.

Glede na zgoraj navedeno mora prihodnja pokojninska reforma temeljiti na postopnosti, predvsem pa upoštevati raznolikost virov financiranja dohodka posameznikov v starosti. Upoštevati je namreč potrebno, da zagotovitev vzdržne pokojninske blagajne ob hkratni zagotovitvi ustrezne višine pokojnin ne more potekati brez razprave in implementacije alternativnih virov, ki bodo služili kot dodaten korektiv višine pokojnine iz obveznega stebra. Obvezno pokojninsko zavarovanje mora tudi v prihodnosti ostati temeljno zavarovanje posameznikov, vendar pa bo potrebno ob širšem družbenem konsenzu dogovoriti vsebino temeljnih načel, na podlagi katerih bo sistem uspešno deloval tudi v prihodnosti in kljuboval novim družbeno ekonomskim razmeram. Takšen konsenz bo potrebovala tudi morebitna sistemska vpeljava točkovnega sistema v okvir pokojninskega in invalidskega zavarovanja.

Glede na predstavljene ukrepe v okviru obveznega pokojninskega zavarovanja bo v prihodnosti potrebno doseči soglasje o:

- nadaljnjem dvigovanju dejanske upokojitvene starosti (preko zviševanja zakonsko določene upokojitvene starosti);
- podaljševanju zavarovalne dobe ob najnižjih starostih, ob katerih je mogoče uveljaviti pravico do starostne pokojnine;
- prilagoditvi načina odmere novih pokojnin z vpeljavo točkovnega sistema;
- določitvi usklajevanja pokojnin posameznih generacij.

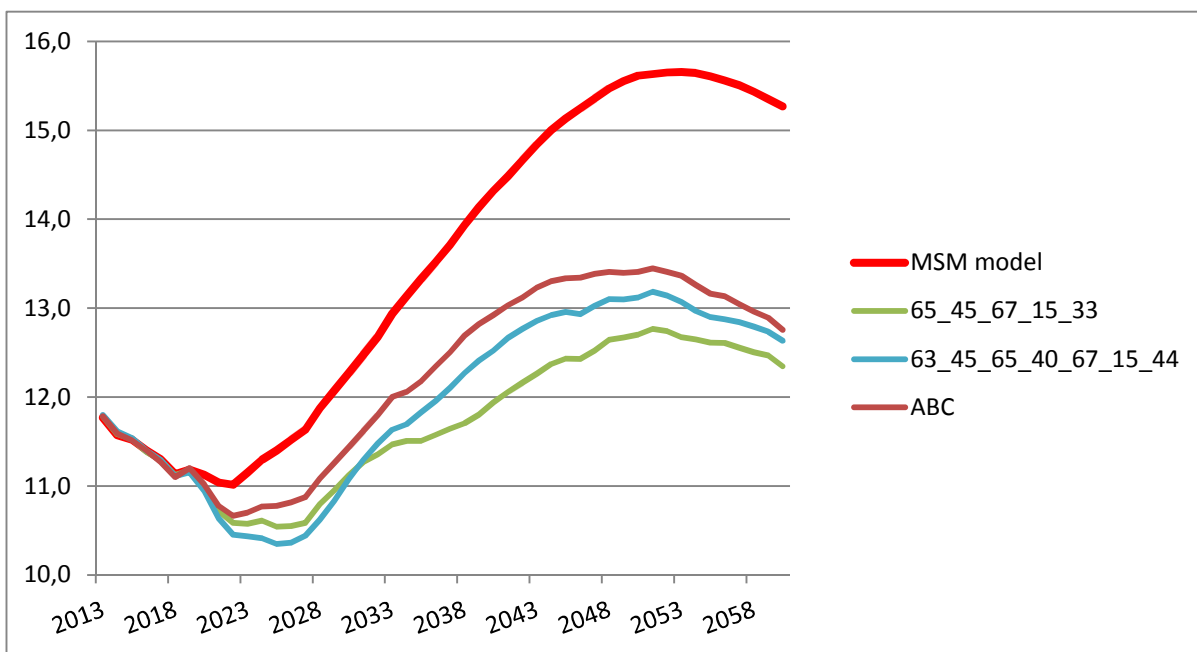
Finančni učinki posameznih ukrepov, ki so bili predlagani v okviru I. stebra pokojninskega zavarovanja tako kažejo, da je v prihodnje ob vpeljavi relativno zmernih sprememb upokojitvenih pogojev in ob relativno dolgem prehodnem obdobju moč zagotoviti javnofinančno vzdržno pokojninsko blagajno. Če vse ukrepe združimo skupaj tudi z novim načinom odmere in usklajevanja, lahko ugotovimo, da je dolgoročno vzdržnost pokojninske blagajne moč doseči z razmeroma sprejemljivimi ukrepi.

Ob predpostavkah treh osnovnih variant upokojitvenih pogojev ter z vpeljavo točkovnega sistema in načina usklajevanja pokojni na predlagani način² se odhodki za pokojnine v naslednjih 40 letih ne bi bistveno povečevali v primerjavi s sedaj veljavno zakonodajo, na dolgi rok pa bi glede na izbrani scenarij zagotavljali prihranek v višini od 2,5 do 3 odstotne točke BDP.

---

^{2v} prvih desetih letih po uveljavitvi reforme bi se pokojnine usklajevale v višini 60% rasti povprečne plače in 40% rasti cen življenjskih stroškov. Nato bi se naslednjih deset let pokojnine usklajevale po formuli 30% rasti povprečne plače in 70% rasti cen življenjskih stroškov. Po preteku tega obdobja pa bi se pokojnine usklajevale 100% z rastjo cen življenjskih stroškov.

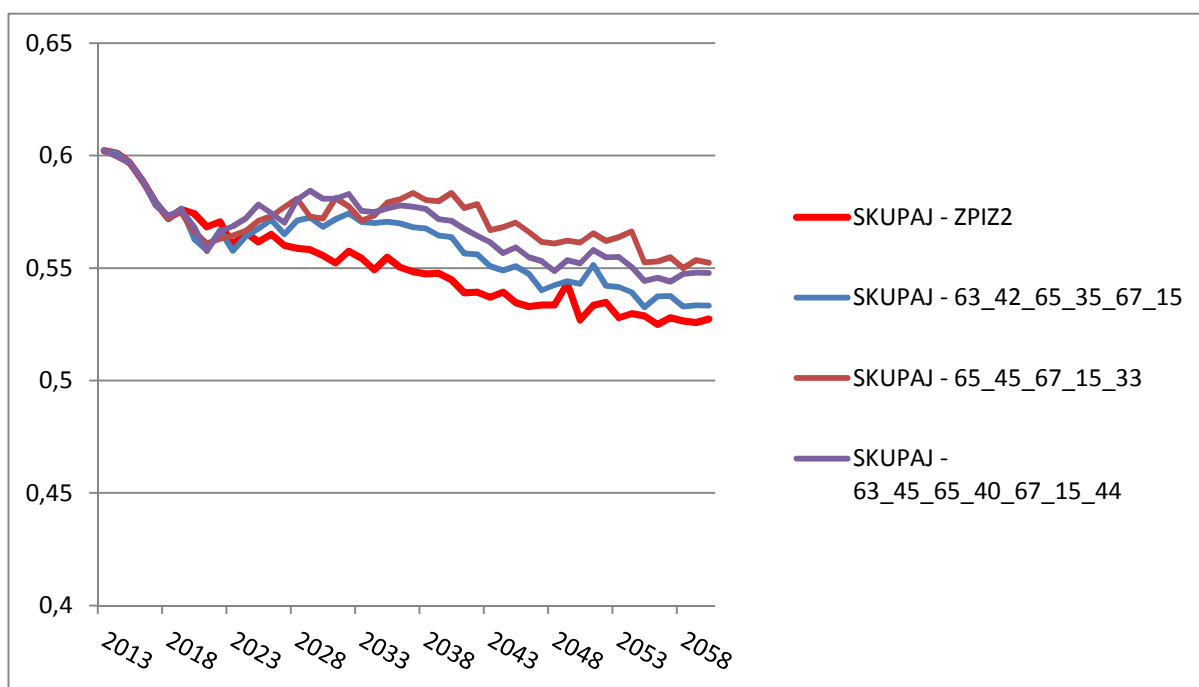
Graf: Odhodki za pokojnine kot delež BDP glede na posamezno varianto ob vpeljavi točkovnega sistema in predlaganega načina usklajevanja v primerjavi z ZPIZ-2 (MSM model)

(Vir: IER)

Z vidika zagotavljanja ustrezne višine pokojnine je potrebno pojasniti, da bi na novo predlagani sistem imel pozitivne učinke tudi na novo odmerjene pokojnine prihodnjih generacij upokojencev. Višina novo odmerjenih starostnih pokojnin bo v primerjavi s pokojninami po ZPIZ-2 ostala na primerljivi ravni. Celo več - povprečna nadomestitvena stopnja novih upokojencev (razmerje med prvo pokojnino in zadnjo plačo) bi pri zgoraj navedenih scenarijih znašala nekoliko več, kot bo v prihodnosti znašala po veljavni zakonodaji. Spodnja slika tako kaže na razliko med nadomestitvenimi stopnjami po predlaganih variantah in baznim scenarijem (ZPIZ-2). Nadomestitvena stopnja bi se tako po vseh scenarijih gibala nekje med 55% in 60%, na koncu simuliranega obdobja pa bi znašala po vseh scenarijih okoli 55%, medtem ko bi se po ZPIZ-2 nadomestitveno razmerje že gibalo okoli 52%. To pomeni, da bi morebitna pokojninska reforma novim upokojencem zagotavljala tudi nekoliko višje pokojnine.

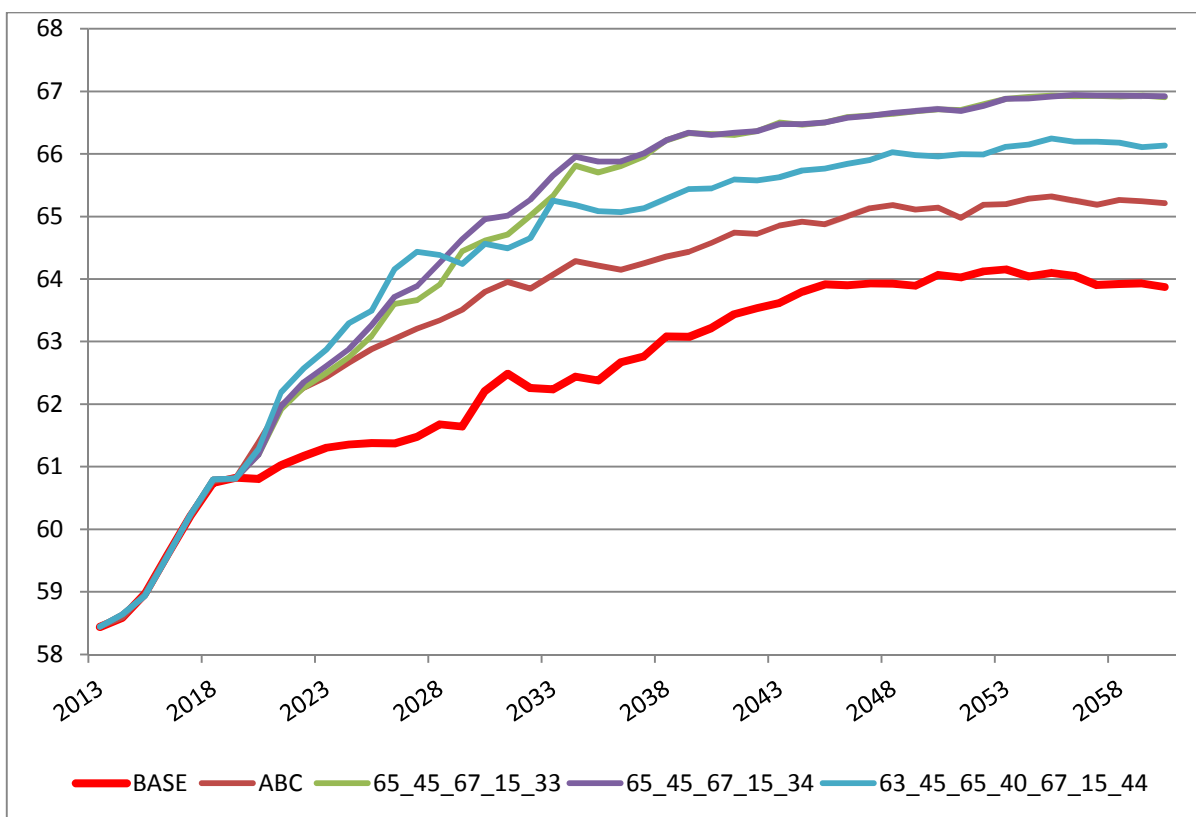
Graf: Povprečna nadomestitvena stopnja po posamezni varianti

(Vir: IER)

Če ponovno ocenimo učinke predlaganih reformnih ukrepov na postopno dvigovanje dejanske upokojitvene starosti lahko ugotovimo, da bi se prihodnje generacije v prvih desetih letih po reformi upokojevale pri starosti med 63 let 64 let, še deset let kasneje pri starosti med 64 let ter 66 let, na koncu simuliranega obdobja (leta 2060) pa med 65 starosti in 67 let. V primerjavi z baznim scenarijem (ZPIZ-2), ki sicer predstavlja dolgoročno nevzdržni scenarij, to pomeni, da bi se morale prihodnje generacije leta 2060 ob morebitnem sprejemu reforme upokojevati le 1 do 3 leta kasneje, da bi se zagotovila dolgoročna vzdržnost sistema.

Graf: Postopno dvigovanje povprečne dejanske upokojitvene starosti po posameznih variantah (moški in ženske skupaj)

(Vir: IER)

Pomemben je tudi prikaz obdobja prejemanja pokojnine pri posameznih starostih, pri katerih bi se posamezniki upokojevali. Spodnja tabela tako prikazuje, da se od generacije, ki je bila leta 2014 stara 60 let, pričakuje, da bo pokojnino prejela 21,2 let (moški) oziroma 25,5 let (ženske). V primerjavi s to generacijo, bo generacija, ki se bo upokojevala po izteku prehodnih obdobj novoga sistema v relativno enakopravnem položaju, saj kljub kasnejšemu upokojevanju pokojnine ne bodo prejeli bistveno krajše obdobje kot generacija, ki se je upokojila leta 2014.

Tabela: Čas prejemanja pokojnine (moški, ženske) ob določeni starosti in v določenem letu³

Starost	Leto upokojitve	Moški	Razlika (v letih)	Ženska	Razlika (v letih)
60 LET	2014	21,2		25,5	
	2025	22,4	1,2	26,6	1,1
	2030	23,0	1,8	27,1	1,6
60 LET	2040	24,2	3,0	28,2	2,7
	2050	25,3	4,1	29,2	3,7
	2060	26,4	5,2	30,1	4,6
	2025	20,0	-1,2	23,9	-1,6
	2030	20,6	-0,6	24,4	-1,1
63 LET	2040	21,7	0,5	25,4	-0,1
	2050	22,7	1,5	26,4	0,9
	2060	23,7	2,5	27,3	1,8
	2025	19,2	-2,0	23	-2,5
	2030	19,8	-1,4	23,5	-2,0
64 let	2040	20,9	-0,3	24,5	-1,0
	2050	21,9	0,7	25,5	0,0
	2060	22,9	1,7	26,4	0,9
	2025	18,5	-2,7	22,2	-3,3
	2030	19,0	-2,2	22,7	-2,8
65 LET	2040	20,0	-1,2	23,6	-1,9
	2050	21,1	-0,1	24,6	-0,9
	2060	22,0	0,8	25,5	0,0
	2025	16,9	-4,3	20,4	-5,1
	2030	17,4	-3,8	20,9	-4,6
67 LET	2040	18,4	-2,8	21,9	-3,6
	2050	19,4	-1,8	22,8	-2,7
	2060	20,3	-0,9	23,6	-1,9

(Vir: Eurostat, 2014 (EUROPOP2013); SURS, 2016)

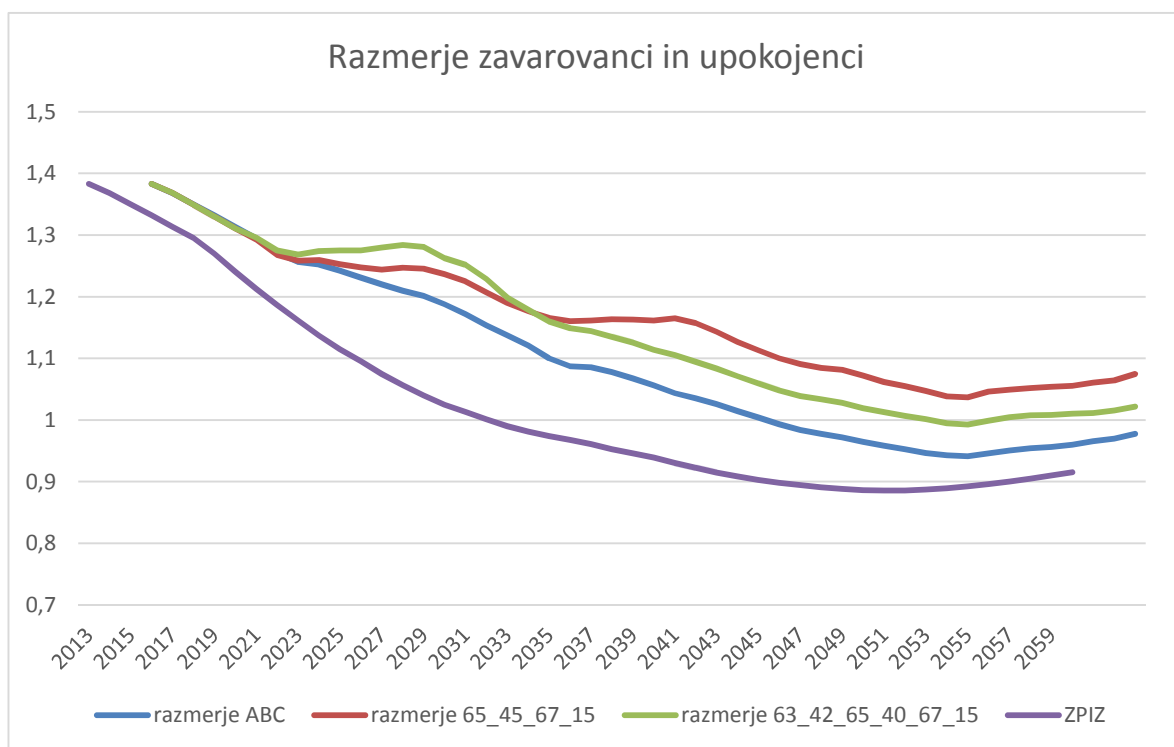
Glede na zgoraj navedeno, predlagane variante zagotavljajo tako dolgoročno vzdržnost pokojninskega sistema kot tudi ustrezno višino pokojnin ob hkratnem zagotavljanju vseh

³ Glede omenjenih vrednosti v tabeli je potrebno pojasniti sledeče. V tabeli so izračunane vrednosti, ki bi jih lahko pričakovale osebe določene starosti, če bi ves čas v prihodnje veljale take razmere, kot so bile v tistem letu. Konkretno, ženska, stara 60 let, bi torej lahko v letu 2014 pričakovala, da bo v povprečju živila še 25,5 let, če bi ves čas v prihodnje veljale take razmere glede smrtnosti kot so v letu 2014. To ne velja popolnoma, saj se nam življenje hitro podaljšuje in tako bodo v resnici živele bistveno dlje. Če za primerjavo vzamemo aktuarske tablice, kaj hitro ugotovimo, da je za žensko, ki je v letu 2014 dopolnila 60 let starosti predvideno, da bo le-ta živila še 36,66 let (kar je 11,1 let več, kot je predvidena vrednost zgoraj v tabeli). Dejanska vrednost podaljševanja življenja je tako nekje vmes med omenjenima vrednostnima. To pa pomeni, da bodo prihodnje generacije, ki se bodo upokojevale v leti 2030, 2040 itd. lahko dejansko pričakovale daljšo dobo prejemanja pokojnine, kot je določeno v tabeli.

temeljnih načel pokojninskega in invalidskega zavarovanja (načelo solidarnosti, vzajemnosti, redistribucije, kot tudi načelo medgeneracijske enakosti in pravičnosti).

Nadalje je potrebno pojasniti, da bi morebitna reforma pozitivno vplivala tudi na razmerje med zavarovanci in upokojenci. Iz spodnje slike je razvidno, da bo po veljavni zakonodaji razmerje med zavarovanci in upokojenci relativno kmalu padlo pod 1, praktično že v prvi polovici leta 2030, medtem ko bo to razmerje po ostalih predlaganih scenarijih še kar nekaj časa zagotavljalo večje število zavarovancev. Edina varianta, ki dolgoročno zagotavlja gibanje razmerja med zavarovanci in upokojenci nad 1 je varianta, ki omogoča upokojitev pri 65 letih starosti in 45 letih zavarovalne dobe ter 67 letih starosti in 15 letih zavarovalne dobe, seveda po preteku prehodnih obdobj.

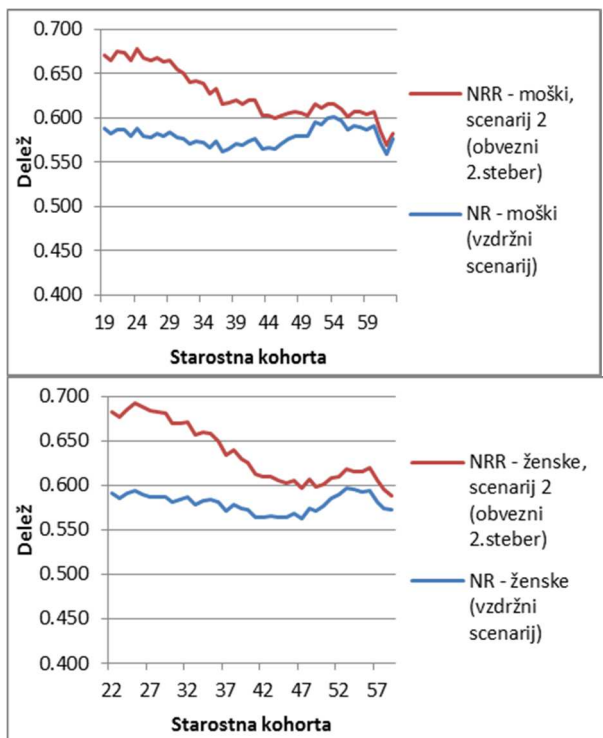
Graf: Razmerje med zavarovanci in upokojenci po posameznih scenarijih

(Vir: IER)

Z vidika zagotavljanja zadostnega dohodka posameznim generacijam v prihodnosti in predvsem zaradi razloga vpeljave novega načina usklajevanja pokojnin, ki bo imelo učinek predvsem na pokojnine tistih generacij, ki se bodo upokojevale 20 let po sprejemu morebitne nove reforme (v simuliranem obdobju gre za generacije po letu 2040), je smiselno, da se vzpostavi tudi učinkovit sistem dodatnega pokojninskega zavarovanja. Ob predpostavki, da se breme financiranja drugega stebra razdeli med zavarovance in delodajalce enakopravno, bi lahko generacije, ki se bodo upokojevale po letu 2040 lahko pričakovale med 8% in 15% višjo pokojnino (starostna pokojnina in pokojninska renta skupaj), kot pa v primeru, ko II. stebra ne bi bilo.

Graf: Neto nadomestitveno razmerje ob upoštevanju starostne pokojnine in pokojninske rente (NRR) - Scenarij 2, primerjava s stanjem brez obveznega II. stebra (za zaposlene, ki niso vključeni v II. steber)

NR – neto nadomestitveno razmerje ob upoštevanju le starostne pokojnine.

NRR – neto nadomestitveno razmerje ob upoštevanju starostne pokojnine in pokojninske rente.

(Vir: IER)